

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 24 februari 2016

Mål nr

T 390-15

KLAGANDE

SOI Intressenter i Sverige AB

Ombud: Advokaterna ME och CN

MOTPART

Saltkråkan AB

Ombud: Advokaterna OF och FS

SAKEN

Klander av skiljedom

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts dom 2014-12-16 i mål T 2980-13

DOMSLUT

Högsta domstolen fastställer hovrättens domslut.

SOI Intressenter i Sverige AB ska ersätta Saltkråkan AB för rättegångskostnader i Högsta domstolen med 105 000 kr, avseende ombudsarvode, plus ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

SOI Intressenter i Sverige AB har yrkat att skiljedomen ska upphävas.

Saltkråkan AB har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

DOMSKÄL

Bakgrund

1. Stories on Ice AB och Saltkråkan AB träffade i maj 2010 ett licensavtal som gav en rätt för Stories on Ice att sätta upp en isföreställning om Pippi Långstrump. I avtalet fanns ett överlåtelseförbud med följande lydelse: ”Part äger inte rätt att överlåta Licensavtalet till annan utan den andra partens skriftliga samtycke.” Det föreskrevs att tvist i anledning av avtalet skulle avgöras enligt Stockholms Handelskammars skiljedomsinstituts regler och att skiljenämnden skulle bestå av en skiljeman.
2. Sedan ett antal föreställningar hade genomförts under våren 2011 uppkom oenighet mellan parterna om den konstnärliga utformningen av föreställ-

ningen. Saltkråkan krävde bl.a. förändringar av musiken för att föreställningen skulle få fortsätta. Stories on Ice betalade inte Saltkråkan royalty för de genomförda föreställningarna, och i november 2011 påtalade Stories on Ice att bolaget ansåg att Saltkråkans agerande innebar ett avtalsbrott. I slutet av november 2011 hävde Saltkråkan avtalet med åberopande av att avtalad royalty inte hade betalats.

3. I april 2012 påkallade Stories on Ice skiljeförfarande och yrkade att Saltkråkan skulle förpliktas att betala 76,4 miljoner kr plus ränta och kostnader på grund av avtalsbrott eller anteciperat avtalsbrott. I en skiljedom den 27 december 2012 ogillade skiljenämnden skadeståndsyrkandet och förpliktade Stories on Ice att betala förfarandekostnader. Skiljenämnden kom fram till att Saltkråkan visserligen inte hade rätt att kräva omskrivning av musiken, men att bolagets agerande inte utgjorde något avtalsbrott eller anteciperat avtalsbrott. Nämnden beaktade därvid att Saltkråkan trodde sig ha rätt att kräva förändringar i föreställningen. På yrkande av Saltkråkan förpliktade skiljenämnden Stories on Ice att betala avtalad royalty.

4. Strax efter att skiljedomen hade meddelats sattes Stories on Ice i konkurs. Skiljedomen klandrades därefter i hovrätten av SOI Intressenter i Sverige AB, som åberopade att bolaget hade förvärvat skadeståndsanspråket av konkursboet och därmed även rätten att klandra skiljedomen. Som grund för att skiljedomen skulle upphävas anförde SOI Intressenter att skiljenämnden hade överskridit sitt uppdrag genom att lägga en icke åberopad omständighet – att Saltkråkan trodde sig ha rätt att kräva förändringar i föreställningen – till grund för domen.

5. Saltkråkan bestred yrkandet om upphävande av skiljedomen. Man gjorde gällande i första hand att konkursboets överlåtelse till SOI Intressenter var ogiltig, dels på grund av överlåtelseförbudet i licensavtalet, dels enligt en bestämmelse (28 §) i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk. SOI Intressenter hade därför enligt Saltkråkan inte rätt att göra gällande skadeståndsfordringen och därmed inte heller rätt att klandra skiljedomen. Vidare hade skiljenämnden enligt Saltkråkan inte överskridit sitt uppdrag. Omständigheten att Saltkråkan trodde sig ha rätt att framställa krav på ändringar i föreställningen var inte något rättsfaktum som måste åberopas, och skiljenämndens bedömning täcktes av Saltkråkans invändning att man inte hade begått något anteciperat avtalsbrott.

6. Mot Saltkråkans invändningar anförde SOI Intressenter att varken överlåtelseförbudet i avtalet eller 28 § upphovsrättslagen hindrade konkursboet från att överlåta en fordran som hade uppkommit på grund av motpartens avtalsbrott. Vidare föreskrev inte vare sig klausulen i avtalet eller lagbestämmelsen att rättsföljden av en överträdelse skulle vara att överlåtelsen blev ogiltig.

7. Hovrätten har ogillat klandertalan. Enligt hovrätten fanns det inte något hinder för SOI Intressenter att klandra skiljedomen. Skiljenämnden hade dock enligt hovrätten inte överskridit sitt uppdrag.

Överlåtelseförbudet hindrade inte SOI Intressenter att ta över fordringen.

8. Överlåtelseförbudet avser enligt sin lydelse ”Licensavtalet”, dvs. det avtal som träffades mellan parterna i maj 2010. Ett avtal innefattar rättigheter och skyldigheter. En naturlig tolkning av förbudet måste därför anses vara att det

avser parternas samtliga rättigheter och skyldigheter enligt avtalet, inklusive rätten att göra gällande påföljder vid avtalsbrott. En annan tolkning skulle för övrigt medföra svårigheter att avgöra vilka moment i avtalet som omfattas och vilka som inte gör det. Klausulen bör därför förstås så att parterna sig emellan är förbjudna att överlåta rätten till skadestånd på grund av avtalsbrott och rätten att föra talan härom.

9. Ett mellan en borgenär och en gäldenär avtalat förbud för borgenären att överlåta en fordran hindrar normalt inte att den som förvärvar fordringen får göra gällande denna med den rätt som tillkommer en fordringsförvärvare (se bl.a. ”De enstegstätade fasaderna II” Högsta domstolens dom den 22 december 2015 i mål T 916-13). Att fordringen får göras gällande av förvärvaren utesluter dock inte att förbudet kan ha verkan mellan avtalsparterna på så sätt, att om överlåtelsen medför skada för gäldenären blir överlåtaren skyldig att ersätta denna.

10. Det finns inte någon särskild anledning att frångå den angivna ordningen i detta fall. Överlåtelseförbudet hindrar således inte SOI Intressenter från att göra gällande den rätt till skadestånd som har förvärvats från Stories on Ice konkursbo.

11. Bestämmelsen i 28 § upphovsrättslagen hindrade inte att fordringen överläts.

12. SOI Intressenter har alltså haft rätt att göra den förvärvade skadeståndsfordringen gällande mot Saltkråkan.

Har skiljenämnden överskridit sitt uppdrag?

13. En skiljedom ska enligt 34 § första stycket 2 lagen (1999:116) om skiljeförfarande upphävas på talan av en part bl.a. om skiljenämnden har överskridit sitt uppdrag.

14. Enligt förarbetena bör skiljenämnden anses ha överskridit sitt uppdrag om den har grundat sitt avgörande på ett rättsfaktum som inte har åberopats av en part (jfr 17 kap. 3 § rättegångsbalken); det gäller i varje fall i tvister mellan svenska parter (prop. 1998/99:35 s. 145). Ståndpunkten har bekräftats i rättspraxis (NJA 2009 s. 128).

15. I frågan huruvida skiljenämnden har grundat sitt avgörande på ett rättsfaktum som inte har åberopats av part gör Högsta domstolen samma bedömning som hovrätten. Det som skiljenämnden anförde om att Saltkråkan trodde sig ha rätt att framställa krav var således bara en del av skiljenämndens bedömning av om de uttalanden som Saltkråkan hade gjort skulle anses innebära en förklaring om att bolaget inte längre ansåg sig bundet av licensavtalet. Vad Saltkråkan trodde om sin rätt att agera inom ramen för avtalet utgjorde alltså inte något rättsfaktum. Skiljenämnden har därför inte överskridit sitt uppdrag.

16. SOI Intressenters överklagande ska alltså avslås och hovrättens domslut fastställas.

Rättegångskostnader

17. Med den angivna utgången ska SOI Intressenter ersätta Saltkråkan för rättegångskostnader i Högsta domstolen. Yrkad ersättning är skälig.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Stefan Lindskog, Ann-Christine Lindeblad, Göran Lambertz (referent), Martin Borgeke och Anders Eka
Föredragande justitiesekreterare: Karin Annikas Persson